

RECENZJE I OMÓWIENIA / REVIEWS AND COMMENTARIES

KS. DARIUSZ LIPIEC*

**KS. ZBIGNIEW ZAREMBSKI,
TROSKA KOŚCIOŁA W POLSCE O MAŁŻEŃSTWO
I RODZINĘ PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II.
STUDIUM TEOLOGICZNO-PASTORALNE**

Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2013, ss. 408.

Według autora recenzowanej publikacji, ks. Zbigniewa Zaremskiego, źródeł współczesnych zagrożeń rodziny należy dopatrywać się już w XVIII wieku, w rewolucji francuskiej i gallikanizmie. W kolejnym, XIX wieku, oprócz indywidualizmu, zagrożenie dla małżeństwa i rodziny przyniosły marksizm i socjalizm, których ateizm i odrzucenie kreacjonizmu zaowocowały uznaniem tych wspólnot za jedynie ludzkie instytucje, mogące być kształtowane w sposób dowolny przez jednostki i instytucje¹. Współczesne zagrożenia małżeństwa i rodziny stanowią rozwinięcie dawnych zagrożeń i cechują się swego rodzaju progresją w dążeniu do rozbijania chrześcijańskiej koncepcji wspólnoty małżeńsko-rodzinnej.

Do współczesnych zagrożeń małżeństwa i rodziny zalicza się dążenie do legalizowania związków osób homoseksualnych, zarówno mężczyzn jak i kobiet, nadając im taki sam status społeczny, jak związkom heteroseksualnym. Podejmowane są przy tym próby redefiniowania małżeństwa jako związku mężczyzny i kobiety, i usiłowanie nadania takiej nazwy związkom homoseksualnym. Niepokój budzą także próby umożliwienia parom homoseksualnym adopcji dzieci, którym odbiera się prawo do bycia wychowanym w rodzinie.

Upowszechniane są alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego, do których zaliczyć należy pozostawanie w wieloletniej, hetero-

*Ks. dr hab. Dariusz Lipiec – Katedra Organizacji Duszpasterstwa, Wydział Teologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; e-mail: dlipiec@kul.lublin.pl

¹ Z. Zaremski. *Troska Kościoła w Polsce o małżeństwo i rodzinę po Soborze Watykańskim II. Studium teologiczno-pastoralne*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2013, s. 14.

seksualnej kohabitacji, rodziny rekonstruowane, małżeństwa otwarte, związki wielokrotnych relacji, rodziny z jednym rodzicem i rodziny z dwojgiem pracujących rodziców. Nasila się propagowanie ideologii gender, godzącej w fundament małżeństwa i rodziny poprzez relatywizowanie znaczenia płci w życiu i wychowaniu człowieka.

Na tle takich i innych zagrożeń życia małżeńsko-rodzinnego prowadzi refleksję naukową ks. Zbigniew Zaremski w recenzowanej rozprawie. Uwarunkowania troski Kościoła w Polsce o małżeństwo i rodzinę po Soborze Watykańskim II przedstawił on w pierwszym rozdziale swego opracowania. W pierwszej kolejności ukazał nauczanie soborowe o małżeństwie i rodzinie oraz nauczanie Kościoła posoborowego dotyczące tej problematyki, a także instytucje kościelne promujące małżeństwo i rodzinę. Następnie autor zestawiał z chrześcijańską wizją małżeństwa i rodziny model propagowany przez państwo polskie w okresie PRL oraz w czasach transformacji ustrojowej. W pierwszym rozdziale omówił także sytuację polskich rodzin w okresie posoborowym, w czasach PRL i w okresie Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział drugi rozprawy został poświęcony inicjatywom Episkopatu Polski dotyczącym małżeństwa i rodziny w dobie posoborowej. Obszernie przedstawione zostały interwencje biskupów u władz państwowych wobec inicjatyw legislacyjnych związanych z kwestią rozwodów cywilnych i powtórnych związków, polityką antynatalistyczną państwa: proaborcyjną i sprzyjającą antykoncepcji, w rezultacie powodującej problem demograficzny. W rozdziale tym zostały omówione listy i programy pasterskie, instrukcje i inne dokumenty Episkopatu Polski dotyczące małżeństwa, rodziny i ich duszpasterza. Opisane zostały także studia nad rodziną: ich geneza i rozwój.

Trzeci rozdział w całości został poświęcony duszpasterstwu rodzin, jako zorganizowanej działalności zbawczej Kościoła na rzecz małżeństwa i rodziny. Autor obszernie nakreślił genezę duszpasterstwa rodzin w Polsce, a także systematyczny rozwój jego struktur i organizacji. W sposób wyczerpujący przedstawił także cele duszpasterstwa rodzin. Ważnym zagadnieniem, które zostało omówione w tym rozdziale jest formacja pracowników duszpasterstwa rodzin. Autor zwrócił uwagę na jej walory i niedostatki, które należy uwzględnić podczas przygotowania pracowników duszpasterstwa rodzin w przeszłości.

Ostatni, czwarty, rozdział rozprawy dotyczy istotnych obszarów troski Kościoła o małżeństwo i rodzinę w Polsce w dobie posoborowej. Omówione w nim zostało przygotowanie do małżeństwa i życia rodzinnego w ujęciu historycznym. Autor przedstawił inicjatywy pastoralne

i prawne Episkopatu Polski mające za cel jak najlepsze przygotowanie młodego pokolenia do realizacji powołania małżeńsko-rodzinnego w dynamicznej rzeczywistości PRL i RP w dobie przemian społeczno-religijnych. W rozdziale tym ukazana została troska Kościoła o zachowanie sakramentalności małżeństwa i jego wysiłki na rzecz obrony życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci. Wiele miejsca autor poświęcił wsparciu rodzin w sytuacjach trudnych. Omawiając liczne inicjatywy pastoralne zwrócił uwagę na wsparcie Kościoła rodzin dotkniętych ubóstwem i bezrobociem, eurosierot czy osób samotnych. Ważnym zagadnieniem omówionym w tym rozdziale jest aktywizacja apostolska w rodzinie i przez rodzinę. Ten wymóg wobec chrześcijańskich małżonków i rodziców ciągle nie jest realizowany w zadowalającym zakresie.

Bardzo cenne, z punktu widzenia teologii pastoralnej i duszpasterstwa rodzin, jest zakończenie. Jest ono nie tylko podsumowaniem dociekań zawartych w treści rozprawy, ale zawiera ocenę wysiłków Kościoła doby posoborowej w Polsce na rzecz małżeństwa i rodziny. Ponadto na jej bazie autor wysunął propozycje dla dalszej realizacji duszpasterstwa rodzin.

Walorem pracy jest obszerna bibliografia, zawierająca liczne dokumenty Kościoła współczesnego. Zauważyć należy zwłaszcza bogaty wykaz dokumentów Kościoła w Polsce: Konferencji Episkopatu Polski, synodów oraz nauczanie poszczególnych biskupów. Obfity jest też spis literatury przedmiotu i pomocniczej, w której znalazły się także dzieła obcojęzyczne.

Rozprawa ks. Z. Zaremskiego jest dziełem dojrzałym naukowo. Cechuje się poprawnością formy, pod względem merytorycznym natomiast zwraca uwagę pogłębioną refleksją nad podjętym problemem. Jej wartość merytoryczna sprawia, że można ją polecić szerokiemu gronu odbiorców. W pierwszym rzędzie jej czytelnikami powinni zostać wszyscy pracujący na rzecz małżeństwa i rodziny. Opracowanie podsumowujące wysiłek Kościoła w Polsce na rzecz tych wspólnot jest cennym źródłem inspiracji dla duszpasterzy rodzin i ich świeckich oraz konsekrowanych współpracowników. Jest także źródłem informacji dla studentów i osób przygotowujących się do posłudze małżeństwu i rodzinie. Praca o charakterze dokumentującym działalność Kościoła jest także ważnym świadectwem dla osób nie związanych bezpośrednio ze wspólnotą wierzących, a zaangażowanych działalność dla małżonków i rodziców.

Opracowaniem zatytułowanym *Troska Kościoła w Polsce o małżeństwo i rodzinę po Soborze Watykańskim II. Studium teologiczno-*

storalne ks. Z. Zarembki wnosi również istotny wkład w rozwój szeroko rozumianej teologii pastoralnej. Jego praca w znacznej mierze poszerza wiedzę o zorganizowanej działalności Kościoła na rzecz wspólnoty małżeńsko-rodzinnej. Autor wykazuje, że działalność ta ma charakter zbawczy i służy realizacji Bożego planu wobec mężczyzny i kobiety, którzy odczytują powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie. Lektura recenzowanej pracy pozwala wysnuć wniosek, że pastoralny wysiłek Kościoła posoborowego w Polsce służył promocji małżeństwa i rodziny oraz obrony jej jedności i nierozzerwalności.